

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 15.06.1967, sp. zn. 8 Tz 45/67, ECLI:CZ:NS:1967:8.TZ.45.1967.1

Číslo: 11/1968

Právní věta:

I. Nie je možné zásadne vylúčiť, že by viac okolností, ktoré ináč samé o sebe sú len všeobecnými okolnosťami poľahčujúcimi, vo svojom súhrne nadobudlo v konkrétnom prípade takého významu, že by ich bolo možné hodnotiť ako výnimočné okolnosti prípadu v zmysle § 40 tr. zák.

II. Riadny život pracujúceho človeka záleží nielen v riadnej pracovnej činnosti, ale i v jednaní a chovaní mimo pracoviska, zvlášť tiež vo vzťahoch k rodinným príslušníkom.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 15.06.1967

Spisová značka: 8 Tz 45/67

Číslo rozhodnutí: 11

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Ukládání trestu

Předpisy: 65/1965 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkom okresného súdu bol obvinený uznaný vinným pokusom trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 tr. zák., ktorého sa dopustil tým, že 25. marca 1966 o 22.30 hod. na ulici v U. v podnapilom stave napadol svoju manželku a v úmysle ju usmrtiť, bodol ju osemkrát vopred pripraveným kuchynským nožom, a to dvakrát do hrudníka, trikrát do chrbta, dvakrát do stehna ľavej nohy a jedenkrát do ruky.

Bol za to odsúdený za použitia § 40 tr. zák. na trest odňatia slobody na 7 rokov. Pre výkon tohto trestu bol obvinený podľa § 39a ods. 2 písm. b) tr. zák. zaradený do druhej nápravno výchovnej skupiny. Podľa § 228 ods. 1 tr. por. bola obvinenému uložená povinnosť zaplatiť poškodenej čiastku 562,- Kčs.

Z podnetu odvolania obvineného, ktorý sa domáhal posúdenia jeho činu ako pokusu trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 8 ods. 1, § 222 ods. 1 tr. zák. a odvolania okresného prokurátora, ktorým bol napadnutý výrok o treste, pokiaľ trest odňatia slobody bol znížený pod dolnú hranicu trestnej

sadzby a výrok o spôsobe výkonu trestu, krajský súd zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku o spôsobe výkonu trestu odňatia slobody a vo výroku o náhrade škody, zaradil obvineného pre výkon trestu podľa § 39a ods. 3 tr. zák. do druhej nápravno výchovnej skupiny, podľa § 228 ods. 1 tr. por. zaviazal obvineného na náhradu škody poškodenej v čiastke 350,- Kčs a so zvyškom nároku ju odkázal podľa § 229 ods. 2 tr. por. na konanie vo veciach občianskoprávných.

Na sťažnosť pre porušenie zákona podanú generálnym prokurátorom Najvyšší súd zrušil rozsudok krajského súdu v celom rozsahu a rozsudok okresného súdu vo výroku o treste, spôsobe jeho výkonu a o náhrade škody a okresnému súdu prikázal vec znova prejednať a rozhodnúť.

Z odôvodnenia:

Vykonanými dôkazmi, zvlášť zodpovedaním obvineného, výpoveďami poškodenej a ďalších svedkov, znaleckou expertízou Kriminalistického ústavu Ministerstva vnútra a ohľadaním miesta činu bolo spoľahlivo zistené a preukázané, že zažalovaný skutok sa stal a že tento skutok spáchal obvinený. Taktiež právne závery rozsudku, podľa ktorých obvinený sa svojím činom dopustil pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 tr. zák., majú oporu vo výsledkoch dokazovania. Obvinený v prípravnom vyšetrovaní opakovane doznal, že v dôsledku rozháraných rodinných pomerov pomýšľal pre ten prípad, že sa mu nepodarí prehovoriť jeho manželku k tomu, aby s ním žila, na to, že manželku zabije. I keď na hlavnom pojednávaní na počiatku svojho výsluchu poprel takýto zámer, v ďalšej svojej výpovedi znovu uviedol, že za rozhovoru so svedkom K. bezprostredne pred spáchaním činu si tomuto sťažoval na nešťastný manželský život a povedal mu, že buď manželku presvedčí, aby s ním žila, alebo ju zabije. Obsah tohto rozhovoru potvrdil zhodne i svedok K.

O tom, že obvinený tento zámer myslel vážne, svedčí jednak, že obvinený mal u seba pripravený väčší kuchynský nôž, jednak i spôsob napadnutia manželky týmto nožom. Obvinený totiž vyčkával na manželku, až sa táto vráti zo zamestnania, skrytý v tme. Vyčkal, až vracajúca sa manželka sa odpojila od žien ju doprevádzajúcich a zasadil jej nožom, ako vyplýva z lekárskej dokumentácie a z výpovedí vypočutých lekárov, celkom 8 bodnorených rán, z toho jednu do prednej a tri do zadnej strany hrudníka, a to v miestach, kde sa nachádzajú pľúca a srdce. Pritom rana v prednej časti hrudníka prenikla až na rebrá. Intenzita bodných rán bola zmenšená jednako vrstvami šatstva napadnutej a pokiaľ ide o ranu do prednej časti hrudníka, tiež narazením noža na chrupavčitú časť hrudného koša. Nebyť včasného lekárskeho zákroku, mohlo u poškodenej dôjsť k smrti vykrvácaním a k nemu pridruženým šokom. Okresný súd v zhode s posudkom znalcov psychiatrov zistil, že obvinený konal v stave zmenšenej príčetnosti, ktorý stav si však zavinil požitím alkoholických nápojov.

Naproti tomu nepostupoval okresný súd správne pri ukladaní trestu. Okresný súd totiž znížil obvinenému trest odňatia slobody za použitia § 40 ods. 1 tr. zák. pod dolnú hranicu trestnej sadzby, bez toho, aby mal pre to dostatočné podklady. Podľa citovaného ustanovenia je možné trest odňatia slobody znížiť pod dolnú hranicu trestnej sadzby len vtedy, ak má súd vzhľadom na výnimočné okolnosti prípadu alebo vzhľadom na mimoriadne pomery páchatela za to, že by použitie trestnej sadzby odňatia slobody v zákone stanovenej bolo pre páchatela neprimerane prísne a že možno účelu trestu dosiahnuť i trestom kratšieho trvania. Prvou podmienkou použitia § 40 ods. 1 tr. zák. teda je existencia výnimočných okolností prípadu alebo mimoriadnych pomerov páchatela.

Pokiaľ ide o tieto náležitosti, odôvodnil okresný súd použitie citovaného ustanovenia tým, že motívom trestnej činnosti obvineného bola žiarlivosť a neopätovaná láska k jeho manželke a ďalej tým, že obvinený pre znížený intelekt a narušenie svojej osobnosti nedokázal zvládnuť sťažené rodinné pomery. Uvedené okolnosti však nemôžu zakladať výnimočné okolnosti prípadu, ani mimoriadne pomery páchatela. Motív činu je okolnosťou, ktorá ovplyvňuje stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť (§ 3 ods. 4 tr. zák.). Žiarlivosť ako motív činu nie je u trestných činov, ako je súdený, ničím neobvyklým a nemožno na ňu preto hľadieť ako na výnimočnú okolnosť prípadu, ktorá by

podstatne znižovala stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Podľa posudkov znalcov-psychiatrov je obvinený psychopatickou, primitívnou a nezdržanlivou osobnosťou trpiacou alkoholizmom, ktorý však ešte nevedol k výrazným zmenám osobnosti. U obvineného sa nejedná o nejakú duševnú chorobu, ale len o duševnú abnormitu, ktorá je prakticky trvalého rázu a ktorá nepodmieňuje priznanie ani zmenšenej pričetnosti. Vzhľadom na to nie je možné pričítať púhej duševnej abnormite taký vliv na ovládacie schopnosti obvineného, ako to činí okresný súd a zhladávať v tom mimoriadne pomery obvineného v zmysle § 40 ods. 1 tr. zák. Je treba len dodať, že pokiaľ obvinený v dobe činu sa nachádzal v stave zmenšenej pričetnosti, privodil sa do tohto stavu zavinene sám požitím alkoholických nápojov, takže k tomuto stavu nemožno pri stanovení trestu prihliadať.

Krajský súd pri skúmaní podmienok § 40 ods. 1 tr. zák. vychádzal zo zistenia, že obvinený sa ako mladý človek oženil napriek radám svojich rodičov, keď ich súhlas si vymohol pokusom o sebevraždu. Po svadbe obvinený býval u rodičov svojej manželky, kde podľa tvrdenia obvineného a jeho otca vládli iné pomery, než u rodičov obvineného, čo viedlo k opakujúcim sa hádkam, pri ktorých ako z jednej, tak i z druhej strany bolo použité násilie. Obvinený bol vyhánaný z domu napriek tomu, že sa účastnil, zvlášť za podpory svojich rodičov, na výstavbe rodinného domku. Pritom dochádzalo i k sporom o finančné záležitosti. Obvinený na jednej strane prosil svoju manželku o možnosť kludného súžitia, na druhej strane vyvolával hádky a uchýľoval sa k pitiu liehových nápojov, čo prehlbovalo priepasť medzi obvineným a jeho manželkou i jej rodičmi. Napriek tomu, že obvinený vykonával fyzicky náročnú prácu, bol obmedzovaný i na jedle. Značnú vinu na týchto pomeroch nesú rodičia manželky obvineného, ktorí nepôsobili na manželku obvineného, aby sa snažila obvineného pochopiť, čo vyplynulo i z jej vystupovania pri zmierčom konaní na okresnom súde. Krajský súd dôvodil, že uvedené okolnosti s prihliadnutím tiež na posudok znalcov-psychiatrov je nutné hodnotiť ako mimoriadne pomery obvineného v zmysle § 40 ods. 1 tr. zák. Podľa § 33 písm. e) tr. zák. sa pri výmere trestu prihliadne ako na poľahčujúce okolnosti tiež na to, že páchatel spáchal trestný čin pod vlivom ťaživých osobných alebo rodinných pomerov, ktoré si sám nespôsobil. Krajský súd neuviedol, prečo prisudzuje mimoriadny význam okolnostiam, ktoré sú v zákone považované len za obecnú poľahčujúcu okolnosť. Nadto sa zo zistenia krajského súdu podáva, že obvinený nie je na vzniku uvedených pomerov bez viny, lebo okrem iných faktorov tu spolupôsobilo i požívanie alkoholických nápojov obvineným.

Zásadne nemožno vylučovať, že by viac okolností, ktoré inak samé o sebe sú len obecnými okolnosťami poľahčujúcimi, vo svojom súhrne nadobudlo takého významu, že by ich bolo možné hodnotiť ako výnimočné okolnosti prípadu v zmysle § 40 ods. 1 tr. zák. V danom prípade okresný súd zistil, že obvinený hneď po spáchaní činu sa oznámil bezpečnostným orgánom, že svojho činu úprimne ľutoval, že pred činom viedol riadny život pracujúceho človeka a že čin spáchal pod vlivom ťaživých rodinných pomerov. Predpokladom priznania poľahčujúcej okolnosti naposledy uvedenej je však, že páchatel si ťaživé rodinné pomery sám nespôsobil. Táto okolnosť nebola v priebehu konania náležite objasnená. Dôkazy o tejto okolnosti dosiaľ vykonané si navzájom odporujú. Zatiaľ čo poškodená a jej rodičia pričítajú vznik napätých vzťahov k obvinenému výlučne hrubému a násilnému chovaniu obvineného a jeho nadmernému požívaniu alkoholických nápojov, obvinený tvrdil, že pred uzavretím manželstva, ani v jeho počiatku neholdoval alkoholickým nápojom a že s nadmerným požívaním alkoholických nápojov začal až pod vlivom nesprávneho chovania rodičov jeho manželky voči nemu. Tvrdenie obvineného podporuje výpoveď svedka L. a tiež posudok na obvineného z jeho pracoviska. Naproti tomu posudok rady MNV nasvedčuje oprávnenosti tvrdenia manželky obvineného a jej rodičov. Proti tomuto posudku však obvinený vzniesol námietky s tým, že posudok je ovplyvnený zaujatosťou predsedu MNV voči nemu. Krajský súd v tejto súvislosti uviedol, že posudok rady MNV je nutné brať s rezervou. Pri správnom postupe však mala byť opodstatnenosť námietky obvineného preverená a mal byť vyžiadaný tiež posudok na obvineného z miesta bydliska jeho rodičov, kde sa obvinený rovnako dlhšiu dobu zdržoval. Okresný súd síce konštatoval na hlavnom pojednávaní obsah občianskoprávných spisov, neuviedol však, či a aké okolnosti dôležité pre

posúdenie príčin vedúcich k narušeniu vzťahov v rodine obvineného z tohoto spisu zistil a či k nim prihliadol v spojitosti so svojím záverom, že obvinenému poľahčujú ťaživé rodinné pomery. Náležité objasnenie chovania obvineného mimo pracoviska, zvlášť i vo vzťahu k jeho manželke a jej rodičom a jeho príčin, má význam i pre posúdenie otázky, či obvinený do spáchania činu viedol riadny život pracujúceho človeka, ktorý záleží nielen v riadnej pracovnej činnosti, ale i v jednaní a chovaní mimo pracoviska, zvlášť tiež vo vzťahoch k rodinným príslušníkom.

Z uvedeného je zrejmé, že okresný súd znížil trest odňatia slobody pod dolnú hranicu trestnej sadzby bez toho, aby náležite objasnil a zhodnotil okolnosti významné pre posúdenie podmienok pre použitie § 40 ods. 1 tr. zák. Týmto nesprávnym postupom porušil okresný súd zákon v ustanovení § 2 ods. 5, 6 tr. por. Keďže krajský súd toto pochybenie okresného súdu nenapravil, ačkoľvek tak urobiť mohol a mal, porušil i on zákon v citovanom ustanovení.